

**TRANSCRIPT Happy in Holland en 'Ik ben ff masturberen, joe!'. Met Sun Li (afl. 127)**

*Met alle dank aan Amberscript voor de software en alle menselijke transcripters van transcriptclub A: Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje, Tess en Maaïke*

**NYD** Hallo lieve schatten. Je luistert naar DAMN, HONEY!

**START INTRO TUNE**

**ML** De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen

**NYD** Mijn naam is Nydia

**ML** En ik ben Marie Lotte

**NYD** En dit is aflevering 127

**ML** Ja, en deze aflevering gaan we het hebben over de verhalen en de mensen achter het Chinees-Indisch specialiteitenrestaurant. Aanleiding hiervoor is het toneelstuk Happy in Holland, het eerste stuk dat door Chinese Nederlanders gemaakt werd, en het is nú te zien door heel het land. Onthoud dat. Wij gingen.

**NYD** Ja, want wij waren erg onder de indruk.

**ML** Heel. Huilen. Alles. Te gast is Sun Li, die samen met Tiyying Liu dit stuk schreef. Het is haar eerste toneelstuk, maar zeker niet haar eerste schrijfwerk. In 2016 verscheen haar boek De zoetzure smaak van dromen. Ze is hoofdauteur van Bedtijdverhalen voor rebelse meisjes - 100 bijzondere Nederlandse vrouwen. En daarbovenop heeft ze ook meegewerkt aan het kookboek Chin. Ind. Rest., dat sinds deze week in de winkel ligt. Welkom, Sun! Hallo.

**SUN** Hallo, hallo.

**ML** \*lachend\* Een hele rits dingen. Maar het kookboek ligt nu in de winkel. Kun je daar iets meer over vertellen? Over het kookboek? Kort. Niet al te lang.

**NYD** \*lachend\* Ja, kort, hè? Het moet niet te gezellig worden.

**ML** Het lijkt me iets waar je ook uren over kunt praten.

**SUN** Ja, eigenlijk wel, want het ligt vanaf vandaag in de winkel en dat is echt zo'n project waarvan ik denk: waarom bestond dat niet? Jeetje! Dat dat nu voor het eerst werd gemaakt. Wat leuk was en interessant was, dat ik mocht schrijven aan het verhaal dat door het boek heen loopt. Het verhaal van Danny Lee en zijn vader Ka Fai Lee en hoe zijn ouders naar Nederland zijn gekomen en hoe eigenlijk drie generaties aan restauranthouders zijn geboren. Eigenlijk, want Danny is een soort van restauranthouder, maar dan zeg maar in een moderne versie. Hij is eigenaar van Lovely en de Chin Chin Club.

**ML** Oooo ja!

**SUN** Het is niet meer zo het familierestaurant waarin we zijn opgegroeid. Dus zij staan een soort van centraal en zij hebben ook echt het eigenaarschap over de recepten die door heel het land werden gemaakt, door heel veel verschillende koks. Maar zij hebben dan hun versie daarvan. En daarnaast zijn er dan ook nog negen restaurants die meewerken en die dan delen wat hun verhaal is geweest, en ook hun lievelingsgerechten voor en achter het luik eigenlijk.

**ML** Vóór het luik is dat wat wij, ik denk op zondag, aten als we het eten bij de Chinees gingen halen, dus babi pangang en tjap tjoy en zo? En achter het luik is eigenlijk wat de families, de gezinnen, zelf aten, want dat was niet dat.

**SUN** Nee, dat zijn echt de regionale gerechten eigenlijk, want er zijn verschillende stromen Chinese Nederlanders naar Nederland gekomen. Zij kwamen allemaal uit verschillende streken en namen dus allemaal verschillende gerechten met zich mee. Dan heb je het echt over stoofpotten of een bijzondere manier om vis klaar te maken. Echt familierecepten.

**ML** Heel leuk.

**NYD** Ook in jouw boek De zoetzure smaak van dromen, echt, het water liep mij hele tijd in de mond! Jij kan zó goed over eten schrijven.

**ML** Vanaf bladzijde 1 echt zin in alles! Alles.

**NYD** Ja!

**SUN** Ik kwam echt tot de realisatie bij het schrijven van het boek dat eten echt de taal was binnen ons gezin. Dus die obsessie met eten, die is niet zo goed voor als je vegetariër bent of wilt worden.

**NYD** Nou, nee, inderdaad!

\*iedereen lacht\*

**NYD** Dat wil ik dus en ik dacht steeds: ik krijg zoveel zin in al dat vlees. Oh ja, heerlijk!

**ML** Ik zag wel meteen, want ik was even door een voorproefje van Chin. Ind. Rest. aan het bladeren, dat daar stond "van deze Chinese tomatensoep kun je makkelijk een vegetarische versie maken". Daar ben ik dan wel blij mee.

**SUN** Ja, het is weer van deze tijd geworden.

**ML** Dat is dat is fijn. We duiken straks verder dit onderwerp in, over de verhalen achter de Chinese restaurants. Maar we beginnen eventjes met onze openingsrubriek - \*de shamebel klinkt\* - en dat is: Hoe gingen we de femimist in? Nydia, jij eerst. Ging jij de femimist in en hoe?

**NYD** Ja. Nou, ik ben benieuwd of jullie het ook in de categorie femimisser vinden vallen. Ik ging met mijn burens afspreken. Die wonen al een tijdje onder ons, maar we hadden gewoon nog nooit afgesproken. Dus dan heb je wel 'hoi, hoi', pakketje of zo, maar nu gingen we echt eventjes samen gezellig borrelen bij ons thuis. Dus ik had gezegd van: nou, ik haal alle hapjes en zo. En toen zei mijn onderbuurvrouw: "O, dan neem ik wel een fles drank mee". Ik weet niet meer wat, cava, rode wijn whatever. Maar ik drink dus eigenlijk niet. Niet zozeer om allerlei principiële redenen of zo, maar ik doe dat dus eigenlijk niet. En ik heb het dus niet gedaan, maar ik ging eigenlijk al meteen zo van 'oké, is goed' en ik dacht dan meteen: o, dan drink ik wel glaasje mee en toch een soort weer mee willen gaan in wat de mensen van je verwachten of niet ongezellig willen zijn. En hoewel het misschien niet direct het feminisme aanhangt, dacht ik wel in de categorie 'zelf weten': waarom kan ik dan niet gewoon meteen zeggen: 'o, joh, ik drink niet, maar neem lekker mee. Ik heb ook andere dingen in huis. Drink vooral, maar ik hoef het niet'.

**ML** Nou, maar we hebben met Stefanie een hele aflevering gemaakt over alcohol [aflevering 98], dus zeker wel dat wij de raakvlakken daar ook toch mee zien?

**NYD** Ja.

**ML** Over drinken en over ook de hele drankcultuur en dat je dus best wel stevig in je schoenen moet staan. Wat ik altijd zeg, waar Nydia dan weer een hekel aan heeft als ik dat zeg. Dat je dan zegt 'nee, ik hoef het niet', waar iedereen wel drinkt en eigenlijk je ongezellig vindt als je het niet doet.

**NYD** Ja, nou ja, dat.

**ML** Ik denk dat ik het wel een femimisser vind dan.

**NYD** Ja, maar ik was het nog wel net voor, hè? Dus ik had al die gedachten. Ik zag ook dat berichtje, dat had ik even zo gelaten, zo van 'ja, ik ga nog niet reageren' en toen was ik al helemaal bezig van 'nou, ik ga wel drinken dan'. Nou, dat gaat gewoon nergens over. Jij?

**ML** Ik had hier echt even crisis over in mijn hoofd gisteren. Nou, niet eens in mijn hoofd, gewoon heel erg openlijk, want ik heb er een enorme huilbui over gehad.

**NYD** Ga je dit vertellen? We hadden ruzie gisteren.

**ML** Wij hadden ruzie gisteren.

**SUN** O!

**NYD** \*lachend\* Leuk voor Sun om nu aan te schuiven!

**ML** \*lachend\* Gisteren zat er namelijk ook al iemand bij die dit mee moest maken. Maar goed, ik zal het eventjes vertellen, of tenminste ik ga mijn best doen, want het was alweer heel groot geworden in mijn hoofd. Ik ben bezig met het vertalen van een stripboek. Het is een stripboek wat gemaakt is door een non-binaire auteur. Het is heel erg leuk en het gaat over een wezen genaamd Batcat en Batcat is geen vleermuis, maar ook geen kat. Nou, het gaat over jezelf mogen zijn en dat je goed bent zoals je bent, ook als je niet in de hokjes valt of in twee hokjes valt. Gewoon dat je dat er mag zijn. En Nydia vroeg gisteren: "hoe gaat het vertalen?" En ik zei: "nou

ja, best wel goed, want ik vind het leuk. Het is niet een heel moeilijk verhaal. Maar," zei ik, "ik ben nog wel eventjes aan het nadenken over hoe ik de voornaamwoorden van het hoofdpersonage moet gaan aanpakken, want in het stripboek wordt naar het hoofdpersonage Batcat in het Engels verwezen naar they/them, wat ik in het Nederlands graag vertaal als die/diens. Maar ik zit nog eventjes te kijken hoe ik het met de voornaamwoorden hen/hun ga aanpakken." En Nydia's ogen werden groot en zij zei: "maar die voornaamwoorden hen/hun die gebruik je dan toch gewoon?!". Toen ging er een hele crisis in mijn hoofd los. Ik zal jullie alle details verder besparen, maar ik realiseer me nu dat ik met een paar aannames begonnen ben met vertalen, namelijk dat de uitgeverij misschien liever niet zou willen dat ik hen/hun gebruik, dat mensen misschien denken dat hen/hun een taalfout is en dat mensen daar nog niet klaar voor zijn, of dat het misschien te verwarrend is als ik dat gebruik zonder een soort context erbij te noemen, en dat ik er daarom, om die redenen, dus nog over moet nadenken. Dit is blijkbaar het startpunt waarmee ik begonnen ben met vertalen, want het was nog niet bij me opgekomen om hen/hun gewoon te gebruiken, net zoals ik zij/haar of hij/hem gebruik. Het was wel nog echt iets waarvan ik vond: daar moet ik nog eventjes naar kijken, hoe ik dat ga aanpassen. Terwijl ik dus met het vertalen van zo'n boek, wat ook gewoon groot uitgegeven gaat worden en in allerlei boekhandels door het hele land gaat liggen, heb ik op een bepaalde manier dus de macht om dit nu te normaliseren zonder dat ik er verder een ding van hoef te maken dat hen/hun misschien grammaticaal niet correct is, of dat het enkelvoud, blabla. Al die gedachtes die ik had, die had ik ook níet kunnen hebben. Nu is het met dit boek nog niet te laat, want ik ben dus nog bezig met vertalen. In die zin is het goed dat ik de gesprekken voer over het vertalen en waar je over nadent en dat ik nu denk 'o, ik moet eigenlijk gewoon hen/hun opschrijven en inleveren'. Want dat een uitgeverij het niet zou willen, is iets wat ik invul. Ik bedoel: ze hebben dit boek aangekocht. Blijkbaar vinden ze het ook belangrijk dat er non-binaire personages in het kinderboekenlandschap komen. Dus waarom zouden ze dat erg vinden?

**NYD** En als ze het erg vinden, kun je altijd nog het gesprek erover aangaan.

**ML** Precies! Maar ik ben al van tevoren gaan denken 'hoe kan ik er dan voor zorgen dat dit er wel doorkomt'. Weet je wel. Nou ja, de femimisser in die zin is dus dat ik

het al in mijn hoofd moeilijk maakte, terwijl wij ons altijd hard maken voor het normaliseren van dit soort dingen. \*Grote zucht\*

**NYD** Je had in je hoofd het idee van: je hebt DAMN, HONEY – waar we heel vaak hen/hun gebruiken. Het komt in onze boeken voor. Dat is gewoon iets wat heel normaal is – en dan 'o, maar dit is mijn vertaalopdracht.

\*Iedereen lacht\*

**NYD** Twee losse luikjes eigenlijk.

**ML** Ik was ook zó teleurgesteld, omdat het leek een soort heel basic ding of zo. Daar ben ik nu wel. Als ik zoiets voor mijn neus heb, dan zie ik dat wel. En dat zag ik dus niet. Dus dat is er één. En jij, Sun. Heb jij een femimisser?

**SUN** De hele tijd heb ik femimissers en ik heb ook de hele tijd anti-racismemissers. Ik sla heel erg aan op je verhaal, want dit is niet nu net recent, maar wel recent voor mij. Nadat ik mijn eerste boek had geschreven, dacht ik: 'nou, nu ben ik klaar. Ik ga lekker chillen'. Toen zei mijn redacteur: "Maar wil je niet nog een boek schrijven?" Toen dacht ik: 'oké, dan ga ik toch even kijken'. Dus ik ging kijken of ik een roman kon schrijven. En serieus, ik ben ... in wat voor jaar leven we?

**ML** 2023.

**SUN** Laten we zeggen, ik ben vier jaar bezig geweest. Ik heb twee romans geschreven die totaal zijn gefaald. Dat waren een soort van Siberische strafkampen, zo heb ik ze ervaren. Het eerste boek had een witte jongen als hoofdpersonage. Het tweede boek had een Chinese man als hoofdpersonage. Niet alleen had het de Chinese man als hoofdpersonage, maar hij was een illegale migrant en het was gezet in de jaren 70, Zeedijk, Amsterdam, en hij komt in de klauwen van de maffia terecht.

\*Iedereen lacht\*

**SUN** Ik moet een beetje huilen als ik dat zeg. En toen kwam Black Lives Matter en toen waren die afschuwelijke geweldsdelicten/misdrijven in Amerika richting Aziatische bejaarden. En toen zag ik het pas. Toen dacht ik: holy shit! Ik heb de hele

tijd gewoon een stereotype lopen schrijven. Ik ben vier jaar bezig geweest, echt niet normaal en ik zag het gewoon écht niet!

**ML** En dan moeten er dus met zulke heftige dingen gebeuren, voordat je ogen worden geopend en denkt: wow.

**SUN** Ik had het heel erg geëxternaliseerd. Racisme is iets daar ben ik tégen. En hoe neem ik deel aan deze ... Gewoon volledig, heel actieve participatie. Het is echt verschrikkelijk. En dat je dat dus totaál niet ziet van jezelf. Dat moet dan ook gelijk mildheid opleveren naar andere mensen toe, dat dat zij ook gewoon domme shit doen, want je zit gewoon in een systeem.

**ML** We doen het allemaal.

**NYD** Precies! We zitten allemaal... zoals vissen water niet registreren of zo, zo zitten wij allemaal in al die denkbeelden en stereotype vooroordelen en zo.

**ML** Ja, en daarvan moeten we dan maar gewoon kijken of ons er een weg doorheen kunnen banen met zo min mogelijk schade.

**SUN** Het is heel toevallig dat je dat zegt, want dat is een citaat uit een speech van David Foster Wallace. Het is een speech die die houdt voor studenten die dan afstuderen, waarin hij zegt: this is water. En dat er een oude vis voorbij zwemt en die zegt tegen twee jonge vissen: "Morning, boys. How's the water?" En de jonge vissen zwemmen verder tot er een zegt: "What the hell is water?"

**ML** Ja, ja, ja.

**NYD** Ja zo van... Daar ben je je niet bewust van.

**SUN** Nee, dat zit in mijn nu roman.

**NYD** Oh kijk.

**SUN** Waar ik nu aan werk. Waar ik dit aan ga, dit gesprek. Dus het is heel toevallig dat je dit zegt.

**NYD** Ik kijk er naar uit.

**ML** En hoe gaat het nu met je boek? Nu gaat het goed?

**SUN** Dat gaat dus als een speer.

**ML** Wat heerlijk! Dus je had dit nodig?

**NYD** En heb je al een idee wanneer het gaat komen?

**SUN** Nee. Het voelt als een speer nu, maar er zijn ook dagen dat ik denk: "lalala nog zeventien jaar."

**NYD** En dan zien we wel. Oke, nou houd ons op de hoogte!

**ML** Heel graag. Nou, tijd voor post.

**[TIJD VOOR POST JINGLE]**

**NYD** Tijd voor post. Ga jij hem voorlezen?

**ML** De post is dit: "*Hallo awesome mensen. Leuke samenwerking met The Oh Collective.*" Dat was de eerste zin. Dat vonden wij ook. "*Nydia vertelde over het bakje naast haar bed.*"

**NYD** Ik zal dit even toelichten voor de mensen die dat de vorige keer gemist hebben. We gingen reclame maken voor *The Oh Collective*. Die hebben dus een soort hele fijne vibrator, die best wel klein is. Die ligt dus in een bakje naast mijn bed. Want als ik hem gewoon naast mijn bed leg, dan eet mijn hond Toby hem op. Dit gaat dus over dat ik dat dus naast mijn bed heb liggen.

**ML** Ja, dus seksspeeltjes. [Hervat voorlezen brief]

*"Nu is mijn vraag: hoe doen jullie dat met je samenwonende partners bij een solo-sessie? (Die het getril evt kan horen)*

*Kondig je het aan, doe je het als je alleen thuis bent, nodig je diegene uit? Of is het überhaupt geen ding?*

*Groetjes van een speeltjes-no0b"*

**NYD** Ja, leuke vraag

**ML** hele leuke vraag. Hoe doen we dat met speeltjes, masturberen terwijl we



samenwonen met iemand anders? En als je dus solo gaat? Wil er iemand beginnen?

**NYD** Zal ik gewoon even beginnen. Soms kondig ik het aan. Ik voel daar geen schaamte meer rondom, misschien vroeger wel, maar ik zeg gewoon: ik ga even masturberen, ja, ik weet niet. Ik vind het ook niet raar om te zeggen, ik zeg dan gewoon: ik ga even masturberen, kijk maar wat je doet

**ML** ik heb dat ook hoor, kan het gewoon zeggen: ik ben effe... ik ben effe.. joehoe

**NYD** Het is ook als ik het aankondig dan wil ik daar niet mee zeggen: \*zet hijgerige stem op\* 'ik wil seks met jou' of zo. Dat is het helemaal niet en dat is helemaal niet mijn instelling. Ik wil gewoon even masturberen. Ik moet wel zeggen, dat is dan vaak even kort, even hup en klaar zeg maar, en niet per se een hele uitgebreide sessie. Dat doe ik dan, denk ik, toch eerder als Daniël er dan niet is. Mijn partner. Ja, waarom eigenlijk? Weet ik niet. Maar waarom ik het even zeg is omdat ik het ook niet prettig vind als-ie dan zo binnen komt stormen met 'nou wat ik net voor een verhaal hoorde' of zo

**ML** en dan lig je daar

**NYD** dat is waarom ik het dan eventjes zeg

**ML** Tis dan van: dit is effetjes jouw tijd en dit is eventjes... nu is het even de bedoeling dat je niet binnenkomt en dan kom ik zo wel weer, joe

**NYD** en ik heb soms van die rare projecten, dan wil ik dus opeens elke dag iets doen: elke dag zwemmen, elke dag hardlopen, elke dag iets. En ik heb dus een tijdje elke dag klaarkomen gedaan. Vond ik leuk

**SUN** o, wat een goed idee

**NYD** Ja... dat is een goed idee, kan het alleen maar aanraden.

**ML** je werd er ook vrolijk van

**NYD** ja, ik werd er zeker vrolijk van en vond het ook interessant wel of zo. Nou maakt ook verder niet uit, maar dat heeft het ook nog extra genormaliseerd, want Daniël wist ook dat ik dat deed, dus dan was het zo van 'oh moet je niet nog masturberen? Moet jij niet nog klaarkomen?'

**SUN** Ik ga dit invoeren. Dit vind ik echt heel leuk

**NYD** ja, dus bij ons thuis is dit de gang van zaken

**ML** maar misschien is het ook wel genormaliseerd, want ik heb een tijdje met jou meegedaan met dat masturberen elke dag. En volgens mij ben ik het toen minder

raar gaan vinden om te zeggen tegen Cato: ik ga even masturberen, want het moest toch gebeuren

**NYD** het MOEST gebeuren. Hoe dan ook

\*gelach\*

**ML** Dus die schaamte ben ik ook helemaal voorbij. Maar wat ik dus wel heb, is dat ik nu op dit moment heel erg als Cato en ik allebei thuis zijn, is masturberen eigenlijk niet iets wat bij mij op de radar staat. Het is eerder als zij weg is, of als ze een weekendje bij d'r ouders is of zo, ik bedoel ze is een uur de deur uit en ik denk: hmmm, vibrators, die bestaan ook nog! OMG! En dan...

**NYD** Maar waar waar zit het dan in dat je dat niet doet als ze er is, vind je dat ongemakkelijk, of dat is helemaal niet...?

**ML** komt gewoon niet in me op. Het is meer gewoon, dan denk ik: o, ik heb het huis voor mezelf, wat zou ik eens doen? En dan ga ik zo nadenken

**NYD** wat kan een mens doen? Een mens kan schoonmaken...

\*gelach\*

**ML** Wat ik ook heel prettig vind, is dat je al die vibo's die ik heb, gewoon overal kan laten rondslingeren. Je hoeft ze niet op te ruimen, hoeft ze nog niet schoon te maken meteen

**NYD** je hond gaat er niet mee vandoor

**ML** precies dat. Dus ik vind het het allerchillst om te masturberen als ze niet thuis is en als ze dan dus weer thuiskomt dan ziet ze die dingen liggen en dan zit ze: 'heb je weer liggen masturberen??' Dus zo gaat dat bij ons. En het is ook wel zo, dat zeg maar, speeltjes zijn nu ook op dit moment niet per se iets wat ik associeer met seks, met een partner. Ik gebruik ze gewoon heel veel zelf. Ik vind het het leukst nu om ze zelf te gebruiken, gewoon voor mezelf.

**SUN** Ja, ik vind dat echt leuke lessen, ik ga dat ook doen. Ik vind dat echt heel inspirerend om te zeggen: 'hé, ik ga even masturberen, bye bye'

**ML** joejoe

**SUN** 'ik zie je later', want... ja, ik denk dat ik al die dingen die de lezer/de hoorder/luisteraar schrijft, doe en ook heel heel erg voorstander van ben. Maar ik moet ook zeggen dat ik pas uit die schaamte ben gekomen, denk ik, nou wat.. vier, vijf jaar geleden of zo? En daarvoor was het iets wat ik echt heel erg alleen deed en

heel heimelijk als het ware, en dat ik nu denk: wat een onzin eigenlijk, want dat is eigenlijk heel fijn om verantwoordelijk te zijn voor je eigen genot. Ten eerste. Dat je partner daar niet de hele tijd mee hoeft te dealen. En ik denk ook dat het heel bevrijdend is voor je partner, dat jij dat doet en ook waar die dan mogelijk bij is, omdat dat dan ook een nieuwe dimensie geeft eraan, denk ik. Dus ik vind het... maar ik vind het ook heel inspirerend dat je het zo praktisch aanpakt en elke dag klaarkomen

**NYD** ja, omdat het... kijk, ik val er gewoon lekker bij in slaap. Het geeft een soort, ja, heel licht roesje of zo, dus het is ook een soort zorgen voor jezelf. En dan, het is dus ook niet zozeer per se heel geil, snap je? Zeg maar, ik kan het ook wel heel geil maken, maar het kan ook gewoon heel simpel en binnen twee minuten gefikst zijn **ML** en dan lekker slapen. Het is gewoon eventjes je shot

**NYD** Dus het is ook niet dat ik het altijd zeg tegen Daniël, want hij gamet graag en als ik hem hoor Counter Striken met z'n Engelse mate, dan zit ie zo \*maakt vage schreeuwgeluiden\* allemaal dingen. Dan denk ik: ja, ik hoef het niet te zeggen, want hij gaat ook niet binnenlopen nu

**ML** dan doe jij effetjes je nies van onder

**NYD** precies, zoals jij dat altijd zegt, een nies van onder. Heerlijk

**ML** een nies van onder en dan kan je lekker slapen

**NYD** en weer door

**ML** ja, ik snap het wel

## **SPONSOR OH COLLECTIVE**

**ML** Deze aflevering wordt gesponsord door...

**NYD** THE OH COLLECTIVE

**ML** En toen wij tegen die Oh Collective zeiden: hee, we hebben Sun Li te gast, toen reageerden zij meteen met: PERFECT FIT! want The Oh Collective is opgericht door vier Aziatische vriendinnen en twee van hen, Simona en Winxi zijn allebei kinderen van Chinese-restaurant-eigenaren in Nederland, zo bleek, en zij hebben dus beiden besloten om iets compleet anders te gaan doen dan hun Chinese ouders, namelijk een Sexual Wellness merk opzetten en het taboe rondom seks, intimiteit en seksualiteit te doorbreken. LOVE IT.

**SUN** Waanzinnig merk.

**NYD** Jij kent ze ook hè?

**SUN** Ja, dat is omdat iemand die een ander heel leuk bedrijf heeft Eva Lia die was naar *Happy In Holland* geweest en die had gezegd: "Nou ja, er zijn heel veel van ons en we doen allemaal hele toffe dingen."

\*gelach\*

**NYD** Wij zijn coole mensen.

**SUN** Wij zijn coole mensen! Dat vond ik zo leuk! Dus, pizza en Salvo Bake House daar zit dus ook een Chinees restaurant kind achter. En dus The Oh Collective, zo leuk.

**ML** Geweldig.

**SUN** Heel leuk.

**NYD** Nou wij wisten het dus nog niet...

**ML** Tot nu.

**NYD** Hoe kwam het nou. Deze vier vriendinnen lazen dus dat 95% van de seksindustrie mannelijk is, van winkels tot merken tot fabrieken, noem het allemaal maar op. En toen hadden deze vier vriendinnen zoets van: Nee. Nee, nee, nee, nee, nee. Dit kan veel beter. En toen hebben ze dus The Oh Collective opgericht. En het idee is dus ook dat al hun producten getest worden een community en sex experts. Dus ook echt allemaal mensen die weten, dit is fijn voor mijn lijf.

**ML** Ze maken toys en menstruatieondergoed.

**NYD** Ja maar ze maken dus ook massage olie kaarsen. En daar wilde het nog even kort over hebben. Want wij kregen er eentje opgestuurd en ik was sceptisch he. Want ik dacht zo een kaars... Sowieso ben ik moeilijk met geurkaarsen ik vind het snel vies ruiken. En ik had er ook meteen een soort kinky idee bij. Dat moet je dan heel geil over elkaar heen gaan smeren ja dit klinkt dan weer veroordelend, dat is niet mijn bedoeling, maar ik had er allemaal ideeën bij waarvan ik dacht: dat hoeft voor mij nu even niet. Nou goed, toen kwam het doosje binnen en het zit ook in een soort leuk en mooi wit schenkkannetje. En één het rook dus heel lekker. Het is lavendel sinaasappel die ik heb gekregen. En het had dus heel erg dat wellness ding. Wat ik net ook zei bij de post van: Het hoeft niet meteen zo geil, geil. Dat kan, dat is ook leuk enzo ik bedoel zelf weten. Dit is geen kink shaming. Maar gewoon voor jezelf zorgen en zo een massageolie kan je dus ook gewoon zelf gebruiken zelf voor het slapen gaan en dat had ik helemaal nooit bedacht. En ik houd wel heel erg van

geuren en slapen. Dus ik heb ook van die spraytjes, van die spraytjes voor slapen en geur. Het matcht eigenlijk heel erg met mij. En ik vond het eigenlijk hartstikke leuk. En het was zachten warm. En ik dacht opeens, waarom heb ik dit altijd zo afgeschreven als niks voor mij.

**ML** Ik had dat dus ook. De mijne heet Turnnnnn me on. De geur was bergamot en vetiver olie.

**NYD** Ja vetiver olie. Ask me anything.

**ML** Ja, ik heb het dus opgezocht: dat is een welriekende grassoort. Nou dat weet ik dan nu.

**NYD** Zit ook in je sunscreen hoor meid.

**ML** Oh heerlijk. Sunscreen is dus het luchtje wat Nydia heeft gemaakt wat geweldig is. Nou ik vond deze kaars dus hartstikke lekker ruiken. Maar ik had dus eerlijk gezegd ook nog nooit massage kaarsen geregistreerd als iets wat ik ook kan gebruiken. Je scrollt daar dan langs bij een shop ofzo en dan denk je: Ja kan. Maar nu heb ik er dus een en er zit dus ook een speciaal massage steen bij.

**SUN** Guasha.

**ML** Nou, heerlijk dat jij hier zit.

**SUN** Ik dacht ook: Nou, wat geniaal. Want als ik denk aan kaarsen en kaarsvet dan denk ik dus aan de gewone waxinelichten. En ik ben heel onhandig en heb me heel vaak verbrand aan kaarsvet, dus dat leek me gewoon niet zo relaxt. Eigenlijk klinkt het heel logisch: warme olie.

**NYD** Ja lekker toch. Met een schenkkannetje.

**ML** Ja heel lief schenkkannetje. En dan is het precies lekker warm. En ik houd eigenlijk heel erg van lekker warme olie op mijn lijf.

**NYD** Ja het is niet gloeiend heet.

**ML** Ik dacht echt: Oke ik ben zo een gespannen mens die altijd stijf staat van de stress op dit moment. Hoe kom ik er nou bij dat ik die kaars... Die kaars is dan toch ook een hele goede match. Dus ik ga vanavond-

**SUN** Oké ik ga het onmiddellijk kopen

**ML** Ik ga in ieder geval Cato vanavond aanzwengelen met die kaarsen. Schatje dan weet je het vast.

**NYD** Nou voor iedereen die het ook wil kopen hebben we hartstikke goed nieuws. Met de code damnhoney - aan elkaar geschreven - krijg je bij elke aankoop op [www.theohcollective.com](http://www.theohcollective.com) één Joy Jelly tintelend glijmiddel op waterbasis cadeau.

**ML** en die kost normaal €16,95 he. Dus dat is een hartstikke mooi cadeau.

**NYD** Mooi cadeau!

**ML** Even kijken, dan heb je dus Oh Collective. Je schrijft Oh en je moet het glijmiddel zelf even toevoegen aan je mandje, want je krijgt het niet automatisch toegestuurd. Dus je kiest wat je wil kopen, bijvoorbeeld een kaars en nog een kaars. He ik noem maar wat en een vibrator. En dan voeg je zo die Joy Jelly glijmiddel toe en dan gebruik je de code damnhoney bij het afrekenen en dan wordt de prijs van dat glijmiddel verrekend.

**NYD** [theohcollective.com](http://theohcollective.com)

**ML** We moeten het even hebben over... het verhaal áchter het Chinese restaurant. Een kijkje in de keuken waar vaak laatdunkend over gesproken wordt. 'Een magneet voor treurigheid' schreef Martin Bril bijvoorbeeld over een Chinees restaurant - en zo zijn er tal van voorbeelden te vinden. *Happy in Holland*, geschreven door Sun Li en Tjyying Liu, is het eerste toneelstuk gemaakt vanuit Chinees-Nederlands perspectief en vertelt het verhaal van de familie achter de toonbank.

**SUN** Hallo

**ML** & **NYD** \*reageren met heel veel hallo's terug\*

**ML** Waar gaat Happy in Holland over en welke grote thema's komen voorbij?

**SUN** Happy in Holland gaat over de schaamte, eigenlijk die Happy ons hoofdpersoon lange tijd heeft gevoeld voor haar moeder, voor haar familie, voor haar uiterlijk en voor het feit dat ze zo wordt geassocieerd met chinees-indische restaurants. Want hoewel dat een waanzinnige manier is geweest voor onze ouders om hier een bestaan op te bouwen en waanzinnig lekker eten werd gemaakt, geschiedenis is geschreven, is het ook een onderwerp die voor heel veel complexe gevoelens zorgt. En dat is iets wat heb ie in het toneelstuk eigenlijk verkend.

**NYD** En dan gevoelens zoals?

**ML** Complexe gevoelens zoals?

**SUN** \*lacht\* Nou zoals je zei vaak werd het in de media zo geportretteerd van - zeker nu - van "Oh vergane glorie, treurig",

maar dat was vroeger eigenlijk ook al zo, want ergens was het ook het aanbieden van veel eten voor weinig geld. En daarom, ja, had het eigenlijk niet zo Perce eerde ik dat dan veel status in de maatschappij werd, iets gezien als iets laags en iets treurig. En omdat het zo verbonden was met de families en laat ik het bij mezelf, met mijn familie, keek ik daardoor ook anders. Naar mijn familie, keek ik op een eigenlijk een manier, naar mijn familie al zo zei, minderwaardig waren en ook dat dat wat we deden eigenlijk weinig waar het was. En het is nogal wat om mee te nemen in een moeder, kindrelatie en dat is dus eigenlijk het hoofdthema van het toneelstuk. En daarnaast ja, al al deze dingen, dus migratie, anders zijn moeder-dochterrelatie en ja, het gevoel van autonomie, eigenlijk in hoeverre die ingekaderd wordt als je zulke beelden over jezelf met je meedraagt.

**NYD** Ja. En voor de witte mens is er een soort van beeld van: oh ja! Dat schrijven jullie ook bij "Happy in Holland". Van oh, het lieve kleine meisje achter de toonbank die dan de kroepoek inpakte. Wie zijn nou eigenlijk de mensen daarachter? Wat zijn er verhalen daarachter? En toen wij ook naar de voorstelling gingen, wij hadden daar eigenlijk nooit ECHT zo over nagedacht. Hoe dat dan...? Het was een soort van dat is er gewoon, dat Chinese restaurant, maar dat daar verder dus...

**SUN** Mensen stonden \*lacht\*

**ML** Ja!

**NYD** Het is super...

**ML** Ik vond het heftig om te realiseren hoor. Dat daar dus, want als je zegt dat daar verder dus mensen stonden dan...

**NYD** Dat kan ik herhalen, dat hadden wij ook heel erg in onze hoofden geprent. Wat... dat is wel een grote vraag, maar wat zou je nou zeggen van: dit zou iedereen gewoon moeten weten over de families of de de verhalen erachter?

**SUN** Ik denk dat, ja, het klinkt zo basaal en het klinkt ook.... Het klinkt... Hoe zeg je dat? Het klinkt eigenlijk als een station waar ik eigenlijk al lang voorbij wil zijn. Maar eigenlijk... Hier stonden mensen, echt mensen en met hun eigen identiteiten, opvattingen, wensen, persoonlijkheden en het Chinees-Indische restaurant was een context. Een hele belangrijke context en eentje waar heel veel visuele

herkenbaarheid bij zit, maar dat is geen verhaal. Een Chinees restaurant is geen verhaal! Dat is gewoon de setting waar wij in verkeerden en om gereduceerd te worden tot alleen die setting. Dat gaat voorbij dus aan het aspect dat je een mens bent. Met allerlei facetten en dat daar ruimte voor is en dat daar ruimte voor is. Dat deze mensen gewoon in het voetlicht mogen staan, in hun verschillende hoedanigheden en niet steeds alleen worden aangesproken op dat Chinese restaurant en het eten. En ik snap wel dat dat de eerste ingangspunt is. Maar het is wel heftig om daar steeds te blijven haken als het ware weet je wel. Zelfs met de intro, en dan denk ik: ik heb een soort van strijd met mezelf, omdat ik heb nu drie dingen gemaakt met deze context. Ik wil ook HE-lemaal af van deze context, ook tegelijkertijd.

**NYD** Je bent eigenlijk al lang daar voorbij, alleen het is nog een soort van... het blijft maar trekken dat dan zoals Marie-Lotte en Nydia, die moet dan nog wel daar beginnen voordat we eindelijk soort van...

**ML** Wij gingen naar het toneelstuk en wij dachten: wow! En jij bent al drie stations verder dus.

**SUN** WIL drie stations verder zijn, want misschien heb ik dat ook wel niet.

**ML** Ja. En euhm, want je maakt dan een toneelstuk. Nou ja, over dus weer de mensen achter een Chinees restaurant. En dat is omdat je ze een gezicht wil geven, verhaal wil geven.

**SUN** Ja, de motivatie is eigenlijk iedere keer net iets anders, maar dat is in essentie wel de motivatie. Bij mijn boek was het heel erg gedreven door het feit dat mijn vader ziek werd en plotseling overleed. En toen hij overleed... Dat viel een beetje samen met dat... Ik woonde destijds in Den Haag en zag dat het restaurant waar ik eten afhaalde dicht ging, omdat mensen gingen pensioneren. En realiseerde me toen: oh, ja, dat gaat natuurlijk overal gebeuren, want net zoals mijn ouders zijn deze mensen op pensioengerechtigde leeftijd gekomen. En ja, mensen van mijn generatie, die hebben echt een waanzinnige sociaal-economische sprong gemaakt en veel mensen zijn hoger opgeleid. Dus die hebben keuzes. En de kans dat je dan dus een restaurant kiest, is niet perse heel groot. En ik vond het zo tragisch en zo oneerlijk dat iemand zoals mijn vader, die dan eigenlijk heel zijn leven had opgeofferd zodat ik



deze kansen kreeg, gewoon zo kon verdwijnen zonder dat iemand daar ooit aandacht aan had besteed. Dus dat was daar heel sterk doorgedreven. En toen kwamen die dingen, zoals het toneelstuk en ik wilde dus eigenlijk helemaal niet zoveel over dat restaurant zeggen \*lacht\*

**ML** Oké, maar ja, maar ja...

**SUN** Ja, maar ja, en dat was inderdaad het gesprek dat ik had met Char Li, onze regisseur en de producenten. Ik voel daar heel veel spanning bij, weet je, ik ben... Meestal werd ik ook op de foto gezet voor als promotie, in een Chinese restaurant. Dat was heel origineel \*lacht\*

**ML** & **NYD** Heel origineel \*lachen\*

**SUN** En je dacht oh god, dan zit ik hier weer, jeetje mina en daar heb ik zo mijn best voor gedaan. Om hieruit te komen...

**NYD** Hoe ben ik hier nou weer terecht gekomen?

**SUN** Hoe ben ik hier weer terechtgekomen? Dus het is ook zo dat dus, als je naar de tekst die we hebben geschreven kijkt, daar zitten niet de restaurant scènes in die op toneel worden opgevoerd. Ik kon ze gewoon niet schrijven. Ik wil ze gewoon niet schrijven. Ik voelde... Maar ik snap ook dat dat verhaal nog niet zo breed herkend wordt. Dus dat mensen een eerste stap moeten zetten. Die moeten gewoon ook echt beginnen bij het eerste station. Dus gelukkig en dat is heel leuk, Charlotte Ha, die de hoofdrol speelt, Happy, heeft die scènes geschreven en heeft haar ervaring daarin meegenomen. En dan het kookboek \*lacht\*... Is goed, ga ik dat echt vertellen? Ja, ik ga echt vertellen. Oké, ik hoorde via-via dat er een witte kookboekenschrijfster was en die ging een chinees-indische restaurant kookboek schrijven en ik dacht wat?!!

**NYD** Excuse me?!

**SUN** Nee!! Dat mag niet!!

**NYD** Mag niet..

**SUN** Mag niet, holy shit. En toen heb ik daar heel lang over gedubd en toen heb ik toch een mailtje geschreven naar de uitgeverij en gezegd van: hé, ik hoor dit en nou, dat vind ik eigenlijk best wel jammer als het niet iemand is uit... Die dezelfde

achtergrond heeft, die dan het “eerste” kookboek hierover gaat schrijven. En mag ik daar een keertje over komen praten? En daar werd heel ontvankelijk op gereageerd. Ze waren al in gesprek, dus met Danny en zijn vader, maar het was inderdaad zo dat zij nog niet wisten precies wie dat dan verder schrijven zou. En degene die dit idee met Danny had gelanceerd, die was ontzettend bereidwillig. En die zei: oh ja, je hebt gelijk, ik doe een stap opzij. En wanneer in de geschiedenis?? En ik was helemaal verbaasd!!

**ML** Ja

**NYD** Jij was al helemaal klaar...

**SUN** Ja, ik had mezelf helemaal opgepept. En ik ga zeggen dat dit heel belangrijk is en representatie alsjeblieft!

**NYD** S’il vous plait

**SUN** En toen zei ze: nee, ja, dat snappen we helemaal! Wil jij dat dan anders doen? Toen dacht ik...

**ML** Dat was nou ook niet de bedoeling.

**SUN** Ja, dat was ook niet de bedoeling. En toen had ik Jan Ting ook gevraagd en toen zijn we in gesprek.... En toen dacht ik allemaal: hier is wel een kans om dan ook het hele team zo te maken, dus de vormgever, de fotograaf. Dat dit mensen zijn die deze achtergrond hebben. En toen ik de interviews ging doen met Danny en zijn vader dacht ik: oh, hier doe ik het voor. Want Danny’s vader spreekt namelijk Hakka en buiten mijn familie spreekt er niemand Hakka met mij in elk geval. En ja, mijn vader is overleden. Dus ik had echt zo'n surrogaat-vader-moment en toen dacht ik: oh dit, dit is eigenlijk de reden waarom ik het doe. Dus het heeft allemaal net een andere motivatie. Maar ja, dat is wel sterk verbonden aan mijn eigen verhaal.

**NYD** En wij vroegen ons ook al af: want die eerste generatie, die ja, die wordt inderdaad oud, die komt misschien binnenkort te overlijden. Of het is al zo. Maar weet je, waar blijven die verhalen dan? Want dat verdwijnt allemaal en dat is zo...

**SUN** Ja

**NYD** Zonde is bijna een te klein woord ervoor, want dat moet...

**ML** Het is eigenlijk tragisch

**NYD** Ja, tragisch ja

**ML** Het is toch ook... Ja, nou ja, de Chinese restaurants zijn ook immaterieel erfgoed. Maar de verhalen moeten natuurlijk, van de mensen die er werkten, moeten natuurlijk... Gaan die straks dan weg? Zijn die opgetekend?

**SUN** Ja, ik hoop... Dat is mijn hoop dat deze projecten, dus: een boek, een kookboek, een toneelstuk, ervoor zorgen dat mensen denken: oh, hier is ruimte voor. Ik mag dit verhaal gaan vertellen en er is interesse in. Het is een belangrijk verhaal, dus ik hoop dat het heel erg mensen aanspoort en inspiratie geeft om eigenlijk op het toneel te stappen en te zeggen: ik ga... oké, leuk verhaal, ga eens opzij alsjeblieft en nu naar mij! Dat zou echt, ja, dat zou ik dus heel leuk vinden.

**NYD** Want wat voor reacties krijgen jullie Happy in Holland?

**SUN** Hele zulke persoonlijke, geëmotioneerde reacties. Echt heel bijzonder. Mensen vertellen ook hun eigen verhaal en... Want dit is de eerste reactie die ik zie, dus direct na de voorstelling. Dus ik ben ook heel benieuwd hoe het is voor mensen, een paar weken of een paar maanden daarna. Maar de eerste reactie is echt... Ik denk dat mensen heel vaak, zelfs geschrokken zijn, de mate waarin ze geëmotioneerd raken, eigenlijk. Het spreekt denk ik, een stukje verleden aan, misschien een stukje pijn of herinnering of spijt of schaamte, die ze heel lang hebben weggestopt die ze niet perse aan zijn gegaan of willen gaan. Daar was ik ook heel bang voor, want ik dacht van tevoren van god wat nou, als mensen dat heel a-relaxed vinden, dat we nu pijn aanspreken, dat ze eigenlijk heb weggestopt zodat ze kunnen gaan slagen in de maatschappij \*lacht\*

**NYD** Ja en door!

**SUN** Ja, dat. En door. En zeker omdat, in het brede spectrum van racisme en institutioneel racisme, denk ik dat ik in elk geval heel erg het gevoel heb van: ja, ik mag echt niet zeiken als ik naga hoe het voor andere mensen is, voor andere bevolkingsgroepen, dus ga ik nou een beetje lopen zeuren over mijn dingetjes.

**NYD** Je dingetjes noem je het ook al

**SUN** Ja, ik verklein het ontzettend. En ik denk dat, ja, dat doe maar normaal, doe maar gewoon lekker mee, dat dat wel een beetje voor mijn werkmodus was. Dus ik kan me ook heel goed voorstellen dat andere mensen dat helemaal niet wilden voelen.

**NYD** Ja, maar ze willen het wel voelen.

**ML** In ieder geval, het komt heel hard binnen.

**SUN** Heel hard, ontzettend.

**ML** En over Happy in Holland, hoe het beschreven wordt is: in Happy in Holland doorbreekt de dochter, Happy, het stilzwijgen. Is dat ook hoe jij je je werk ziet? Dat je een soort stilzwijgen doorbreekt of dat je door iets heen gaat?

**SUN** Nou, ik denk dat heel vaak wordt gezegd over de Aziatische gemeenschap, dat er veel zwijgen is. In elk geval is het niet zo direct in de zin van dat je je emoties of confrontaties heel direct aangaat. Maar het voelt dus... Ik wil dat niet te veel bevestigen eigenlijk, maar het voelt wel eng. Want met dit verhaal, om dan de eerste te zijn. Dus in die zin is het het doorbreken van... Het ontbreken eigenlijk van deze verhalen voelt dat ja, zo voelt dat wel en dat voelt, ja, heel kwetsbaar.

**NYD** Want wat was de representatie die je had?

**SUN** Nou voor Chinees-Nederlanders eigenlijk praktisch niet.

**NYD** Want je bent... In de jaren 90 was je een beetje tiener toch?

**SUN** Ja, en toen had ik wel... Marion Bloem las ik en ik las Lulu Wang. Het was net niet helemaal aansluitend op mijn ervaring, want Lulu Wang is echt Chinees en Chinees opgegroeid in China en zij woont nu in Nederland. Maar dat is niet hetzelfde gevoel van diaspora denk ik, net anders. Dus ik zocht het ook heel erg buiten, buiten Nederland. Ik ben opgegroeid met veel Amerikaanse televisie en daarin vond ik dan veel meer aansluiting eigenlijk.

**NYD** Ja, in Nederland is het er niet. Of het is dus weer dat hele karikaturale. Wat alleen maar heel schadelijk is geweest, wou ik zeggen, maar is nog steeds nog steeds gaande...

**SUN** Is nog steeds. Ja, dat artikel. Er is een artikel geweest over een interview met meneer Cheung.

**NYD** Volkskrant Magazine

**SUN** Ja

**ML** Dat is Heel Holland... Iedereen houdt van Holland, dat programma toch?

**SUN** Ja en daarin eigenlijk... Dat vond ik een heel goed artikel, omdat het heel genuanceerd keek van oké, hier heb je deze man. Maar deze man is ingehuurd en op een podium gezet door een programma, op een heel groot netwerk en op deze manier eigenlijk in beeld gebracht. Die inderdaad, het is niet eens meer een stereotype, het is gewoon een karikatuur. De ontmenselijking van Chinese Nederlanders die is heel uitgebreid geweest, denk ik, in de portrettering ervan. En och, ik hoop zo dat daar nu een einde aan komt! Maar ik denk dat we nog wel wat stappen te gaan hebben, maar laten we optimistisch zijn.

**ML** En wat doet het, zeg maar, wat doet het met een mens? Want je ziet jezelf dan niet terug of nauwelijks terug, of op een soort karikaturale wijze. Wat doet dat met met jou? Of als je opgroeit?

**SUN** Het voelt heel erg alsof er geen ruimte is om Chinese-Nederlander te zijn en dat er vooral ruimte is voor Nederlanderschap. Dus als je mee wilt doen, als je erbij wil horen, moet je gewoon gewoon doen. En moet je vooral verder niet moeilijk doen als mensen spleetogen grapjes maken of zo, of "sambal bij" grapjes. En dat voelt alsof je dus leeft binnen een restrictie. Eigenlijk voelt alsof... Je mag hier zijn, maar op deze condities. En dat voelt dus eigenlijk heel erg frustrerend, dus daar zit heel veel... Het leidt tot, denk ik, heel veel woede.

**NYD** En dat zogenaamde "normaal doen", hè, betekent dat ook dat jij keek naar je eigen familie of bepaalde dingen die jullie thuis deden, en dat je dan dacht: dat is niet normaal, omdat je met zo'n witte blik daar dan ook op ging reflecteren?

**SUN** Ja, heel erg, ja. Ik ben echt, zoals ik zei, ik ga de hele tijd de mist in met van alles en nog wat. Maar wat ik lange tijd deed, was ook bijvoorbeeld: als er een Aziatisch iemand in de trein zat, ging ik niet naast die persoon zitten, want ik wilde niet dat mensen dan dachten dat we bij elkaar hoorden. Of als ik dan met mijn

familie door de stad liep, dan was ik me er heel erg van bewust hoe zij eruit zien en hoe wij er samen uit zien, dus alsof ik soort van uit mijn lichaam treed naar ons kijk en denk "hm, jammer" en dat is zó heftig! Toen ik dat realiseerde, dat ik hier dus de hele tijd eigenlijk een deel van m'n psyche aan wijd. Dat is echt heel, heel vermoeiend.

**NYD** Alle tijd ook die je dan daar aan kwijt bent.. \*onverstaanbaar\*

**SUN** Ja, terwijl je het niet eens door hebt!

**ML** Het is vooral ook zo.. Het is sowieso al heel groot, maar omdat je het hebt over een kind ook, of over een jong meisje, dat is gewoon heel.. Dat iemand dat moet dragen, is gewoon heel zwaar eigenlijk.

**SUN** Ja, en dat is ook, weet je, ik zei van het voelt eng om de eerste te zijn. Maar dat is ook waarom het zo belangrijk is om het wel te doen. Het is eng maar het is ook zo nodig, want het is nog niet over. Dit is nog steeds gaande. En ja, we zitten in een systeem, zoals ik zei, en ik heb het gevoel van als we geen tegenstroom geven, dan zal het in elk geval niet veranderen.

**ML** Nee, of veel te langzaam. Want je gooit het nu in ieder geval in een soort stroomversnelling denk ik, door wel dat stilzwijgen, want dat is het natuurlijk. Als dit het eerste verhaal is, dan is er een stilzwijgen doorbroken, want het was er niet en nu is het er wel. En wat zou het, denk je, met jou gedaan hebben als iets als Happy in Holland wel al bestaan had in jouw jeugd?

**SUN** Ja, ik denk dat ik me een stuk minder eenzaam had gevoeld. En ik hoop ook, want dat is mijn hoop natuurlijk dan voor Happy in Holland, dat het mensen richting zelfacceptatie beweegt eigenlijk. Dat je, dat ik leerde zien, eerder, ik ben al bijna 43, maar dat ik eerder zou hebben gedacht van hé, eigenlijk niet zo gek dat ik er zo over dacht of dat ik me zo voelde, ah, het is heel begrijpelijk dat het zo is gegaan. Want dat is eigenlijk wat ik wil, dat het publiek dat dit deelt, deze schaamtegevoelens en deze boosheid, een soort van knuffel krijgt en denkt van ohja, het is logisch dat ik me zo voel en dat is oké.

**NYD** Wij zelf hebben we dus vierenhalf jaar geleden ons eerste boekje geschreven en daarna van alles geproduceerd en weet ik wat allemaal, en door de jaren heen

heel veel stappen gemaakt in hoe we naar dingen kijken. Heb jij ook gemerkt dat je verandert in je denken?

**SUN** Ja, heel erg, zoals ik zei, toen ik mijn eerste boek schreef. Dat deed ik echt voor mijn vader, ik was niet iemand die dacht dat die schrijver zou worden of zo. En nu ik probeerde dus een roman te schrijven wat dus faalde, en nu hopelijk wel wat is dat ik wil - nu merk ik ook dat ik, door de gesprekken die ik daarover heb, door erover te praten, door me te realiseren dat ik dus één van de eerste ben die deze verhalen vertelt, dat het belangrijk is. En dat ik ook nu naar mijn ervaringen kan kijken en kan denken "oh, dát werkt er door", en "het systeem werkte dus zo door" en dat wil ik graag beschrijven en daar ben ik in geïnteresseerd. Ik luisterde naar jullie vorige afleveringen en ik dacht: eigenlijk gaat dit allemaal over macht. Shantie Shing zei dat geloof ik in een aflevering met Fixdit collectief: woorden zoals migrantenliteratuur, vrouwenliteratuur, queer literatuur, dat wijst allemaal naar waar de macht ligt. En om daarvan bewust te zijn, om dat eigenlijk te bevragen, dát wil ik! En eerst voelde het schrijven van een roman als een soort van een ijdele activiteit, van "oh dat doe ik voor mijn ego, ik wil iets tofs maken, ik wil een schrijver blijkbaar zijn", maar nou voelt het als oh nee, ik ben geïnteresseerd in het verkennen van deze onderwerpen. Ja, dus ik denk dat ik daarin ben gegroeid van eerst alleen één verhaal willen vertellen en nou het gevoel hebben van nee, we moeten echt oneindig veel verhalen gaan vertellen.

**ML** Ja, zodat het gewoon veel meer, dat er een berg verhalen is over iedereen, en dat iedereen zichzelf kan herkennen, overal in, de hele tijd.

**SUN** Ja!

**ML** Dat is waar we naartoe werken. Maar goed, daar zal nog wel wat tijd overheen gaan

**SUN** Heel veel typen.

**ML** En nou is het zo dat, het verhaal van Chinese Nederlanders wordt toch wel vaak vanuit de witte blik gekaapt of gezien

**NYD** Ja, dat is dan niet eens echt het verhaal, het is eigenlijk

**ML** Het is gewoon, ja..

**NYD** Ja de karikatuur weer

**ML** De karikatuur! Ja precies, dat stereotype beeld van de Chinese Nederlander. En nu zit je eigenlijk weer tegenover twee witte mensen en die gaan jou dan vragen stellen over je werk, en dan moet je daar antwoord op geven. En dan wordt het dus eigenlijk weer vanuit de witte blik bevraagd. Hoe kijk jij daarnaar?

**SUN** Ja, dat is iets waar ik inderdaad zelf nu bewust van ben geworden, dat ik soms weerstand voel tegen bepaalde vragen inderdaad. Over "wat vond je dan het lekkerste gerecht in het restaurant?" Of "hoe ging dat dan in de keuken?", dan denk ik nou, weet je wat, ga weg. \*Gelach\* Ik wil dit helemaal niet beantwoorden. Ja, het is zo lastig, omdat ik ook rationeel en als ik dan echt de meest redelijke versie van mezelf ben, kan denken: mensen weten dit ook echt oprecht niet en er is een interesse. Maar tegelijkertijd ben ik er ook echt totaal klaar mee en ook heel vermoeiend om steeds te moeten beantwoorden. Dus eigenlijk zou ik gewoon moeten rondlopen met m'n boek en m'n toneelstuk en dan zeggen hier: lees dit! En dan weglopen, maar ja, dat vind ik wel lastig van, hoe neem ik mensen mee? Maar is dat echt waar ik in geïnteresseerd ben? Nee, weet je wel, ik ben ook iemand die heel erg gecharmeerd is van Toni Morrison en haar wens om gewoon te schrijven binnen deze wereld en niet de hele tijd rekenschap te geven aan het feit dat witte mensen dit niet begrijpen. En daar heb ik ook echt voor gevochten, in Happy in Holland, als er dan dingen waren: nee, dit is gewoon hoe het is, en dit gaan we niet uitleggen, dit gaan we gewoon zo doen. Dit is namelijk voor dit publiek. En niet alles is voor iedereen, en dat is ook oké. Dus daar meer ook moed zelf in durven voelen, in het schrijven, in het werk, om te denken: nee, ik ga dus dit niet uitleggen, dit gaat en is gewoon zo, want de mensen die dit hebben meegemaakt, die begrijpen dit wel. Ja dus daar ga ik een beetje tussen heen en weer eigenlijk. Want het is ook zo, ik woon ook in Nederland en er zijn gewoon toevallig heel veel witte mensen. Dus ja.

**ML** Dus je moet er wel mee..

**SUN** Ik moet er wel mee, ja

**NYD** Je móet ermee

**ML** Je mot er wel mee



\*iedereen lacht\*

**SUN** Ik mot er wat mee

**NYD** In een tekst over Happy in Holland lazen we de vraag: hoe koester je het verleden als je er eigenlijk alleen maar heel hard van wil wegrennen. Heb je daar een antwoord op gevonden? Wil je er nog van wegrennen?

**SUN** Ja \*lacht\*

**NYD** Okee, ja.

**ML** Dat is wel een duidelijke "ja".

**SUN** Ja, ik heb dat gewoon de hele tijd nog steeds. Ja, daar kan ik...

**NYD** Ondanks dus al dat schrijfwerk en al..

**ML** die realisaties..

**NYD** het ermee bezig zijn

**SUN** Ja, weet je, ik probeer ook mild te zijn nu naar mezelf. Dit is blijkbaar hoe het is. Ik heb deze beide zijdes in mezelf. Aan de ene kant denk ik: ja, zet ze in het zonnetje, die Chinees-Indische restaurants en de mensen, en het is ook iets heel moois, het is ook culinaire geschiedenis die hier is geschreven en het is ook een waanzinnige stap geweest die we hebben gemaakt. En tegelijkertijd denk ik: ja, maar ik wil niet de hele tijd met die restaurants in de... Weet je, dat hou ik gewoon, en ik denk dat het gevecht is geweest om dat te accepteren, en dat is nou op dit moment waar ik ben. En ja, dit is wat ik voel: ambivalentie.

**NYD** Ja, dat mag er ook zijn.

**ML** Ja. En waar hoop je op dan, in de toekomst, wat de toekomst voor je in petto heeft?

**SUN** Ik hoop ten eerste dat er echt vanuit alle gemeenschappen, iedereen die een interessant verhaal wil vertellen en dat voelt, ook echt gaat vertellen. Ten eerste. Ik hoop dat alle poortwachters ook denken: ja, het is niet zo dat als er al een

Marokkaanse televisieserie is, dat er dan niet een film kan komen over Chinese Nederlanders. Dat hoop ik ook.

**NYD** De armoe van deze gasten

**ML** Echt, oh!

**SUN** En ik hoop dat ik mijn roman afgeschreven krijg dit jaar. \*Lacht\* Dat hoop ik ook echt heel erg. Ja, dat is mijn, dat zou heel relaxt zijn.

**NYD** Dat hopen wij ook.

**ML** Ja, zeker

**NYD** Dankjewel.

**EINDTUNE**

**NYD** Dit was aflevering 127!

Sun, dankjewel voor dit fijne gesprek!

Lieve mensen ga naar Happy in Holland! Het gaat heel hard met de kaarten, dus wees er snel bij. Als je googelt op Happy in Holland speellijst krijg je een overzicht waar je nog heen kunt of check even onze shownotes, daar zullen we ook een link plaatsen. Die shownotes vind je op [damnhoney.nl/aflevering-127](http://damnhoney.nl/aflevering-127) en daar vind je een paar dagen na het verschijnen ook het transcript van deze aflevering

**ML** Bedankt Daniël van de Poppe voor de edit, Lucas de Gier voor de jingles, Liesbeth Smit voor de website

**NYD** En bedankt transcriptmakers!

Eerst even de geweldige software van Amberscript. Want jaja, we hebben weer een nieuwe lading uren gekregen die we gratis en voor niets mogen gebruiken. Erg geweldig. BEDANKT!! En DANK DANK DANK voor de menselijke transcripters die het software bestand nalopen, aanvullen en aanpassen: Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje, Tess en Maaïke

**ML** Stuur post naar [info@damnhoney.nl](mailto:info@damnhoney.nl) en/of geef geld! Via [petjeaf.com/damnhoney](http://petjeaf.com/damnhoney)

**NYD** of niet

**ML** zelf weten